

dr hab. szt. Piotr Wijatkowski, prof. UMCS
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie, Instytut Muzyki
Reprezentowana dyscyplina artystyczna – sztuki muzyczne

Lublin, 16 lutego 2026 r.

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza

Opus Harmonicum. Ernesto Ferreri — Cztery utwory na orkiestrę smyczkową i kameralną

Dzieło artystyczne opatrzone opisem w języku polskim i w języku angielskim

Zleceniodawca

Rada Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku.

Zlecenie podjęte na podstawie:

- Uchwały Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku nr 23/2025 z dnia 8 grudnia 2025 r.
- Art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Dotyczy

Prowadzonego przez Radę Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku postępowania doktorskiego Pana mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, w trybie eksternistycznym, wszczętego w dniu 24 listopada 2025 r. na wniosek zainteresowanego na mocy art. 189 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Otrzymana dokumentacja

1. List przewodni od Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku prof. dr. hab. Przemysława Stanisławskiego z dnia 15 grudnia 2025 r., informujący o powierzeniu mi przez Radę Dyscypliny Artystycznej funkcji recenzenta rozprawy doktorskiej w postępowaniu doktorskim Pana mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza.

2. Nośnik danych (pendrive) z elektroniczną wersją złożonej przez Pana mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza rozprawy doktorskiej, przygotowanej pod merytoryczną opieką Promotora prof. dr. hab. Przemysława Stanisławskiego, która zgodnie z art. 187 ust. 3 i 4 ustawy stanowi dzieło artystyczne opatrzone opisem w języku polskim i w języku angielskim. Nośnik danych zawierał:
- zapis dźwiękowy dzieła artystycznego – nagranie w czterech plikach audio
 - opis dzieła artystycznego w języku polskim – plik tekstowy
 - opis dzieła artystycznego w języku angielskim – plik tekstowy

Ocena dzieła artystycznego

Przedłożonym do oceny dziełem artystycznym jest dźwiękowy zapis cyfrowy koncertowego wykonania czterech kompozycji Ernesto Ferreriego. Całość dzieła artystycznego została opatrzona wspólnym tytułem „*Opus Harmonicum. Ernesto Ferreri — Cztery utwory na orkiestrę smyczkową i kameralną*”. Poszczególne kompozycje to: Symfonia na Smyczki op. 7, „Hymnus ad Cosmos”, Op.25 na orkiestrę smyczkową, „Verlangen”, Op.28 na orkiestrę smyczkową oraz Oktet, Op.32 na orkiestrę kameralną (*wszystkie tytuły zostały podane w oryginalnym zapisie przedstawionym przez kandydata*). Symfonia na smyczki op. 7 została nagrana 10 kwietnia 2022 r. podczas koncertu w New Britain Museum of American Arts w New Britain w stanie Connecticut w Stanach Zjednoczonych z udziałem Connecticut Virtuosi Chamber Orchestra. Było to światowe prawykonanie wspomnianej kompozycji. Pozostałe trzy utwory stanowiące dzieło artystyczne zostały zarejestrowane podczas koncertu, który odbył się 4 kwietnia 2024 r. w Bazylice Kolegiackiej Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Gdyni (zwanej bazyliką morską). Jako wykonawcy wskazany został zespół Camerata Gdynia. Wspomniane trzy kompozycje wykonane zostały w Polsce po raz pierwszy. Mgr Mackiewicz wymienia nazwisko realizatora nagrania Cezarego Joczyna, ale nie precyzuje, czy dokonał on wszystkich nagrań, czy tylko tych z koncertu w Polsce. Wśród podstawowych danych o dziele artystycznym zabrakło precyzyjnej informacji o roli kandydata w nagraniu, co traktuję jako spore niedopatrzenie. Być może autor uważał to za oczywiste, że pełnił rolę dyrygenta, ale zważywszy na fakt, że udostępnił tylko materiał dźwiękowy dodanie do składu wykonawców własnego nazwiska i pełnionej funkcji byłoby zdecydowanie wskazane. Tym bardziej, że w opisie dzieła słowo „dyrygent” pada bodajże jeden raz i to pod koniec tekstu (str. 71 w wersji polskiej i str. 73 w wersji angielskiej).

Symfonia na smyczki op. 7 stanowi interesującą i nieoczywistą propozycję artystyczną. Wbrew temu co sugeruje tytuł jest to forma jednoczęściowa, z ledwo zarysowanymi odniesieniami do allegra sonatowego. Dzieło o zmiennej fakturze, choć z wyraźną przewagą polifonii. W ocenianym wykonaniu Symfonii szczególną uwagę zwróciłem na przejrzystość faktury, od której w dużym stopniu zależy pełny odbiór tej kompozycji. Z tego zadania dyrygent wywiązał się bardzo dobrze – poszczególne tematy, czy motywy oraz relacje pomiędzy nimi są ukazane w bardzo czytelny sposób. Przyczyniły się do tego dobrze dobrane pod względem dynamiki proporcje pomiędzy poszczególnymi sekcjami zespołu, jak również konsekwentnie prowadzony plan agogiczny. Zespół wykazuje również dobrą dyscyplinę w zakresie realizacji oznaczeń artykulacyjnych. Jedynym małym wyjątkiem jest nie zawsze dotrzymana ostatnia nuta pierwszego członu głównego tematu, która zgodnie z zapisem powinna być zagrana tenuto (np. ostani dźwięk w takcie ósmym w partii wiolonczel). Wykonanie, które przypominę było prawykonaniem kompozycji, zostało przygotowane bardzo dobrze, z pełnym poszanowaniem zapisu partytury, a jednocześnie z interesującą, angażującą odbiorców narracją.

Drugi z ocenianych utworów to kompozycja Ferreriego z 2007 r. *Hymnus ad Cosmos op. 25*, utwór z gatunku minimal music o charakterze kontemplacyjnym. Nie bez powodu odnoszę się do strony wyrazowej utworu, bowiem stanowi ona istotę tego dzieła. Muzyka ta jest bardzo statyczna, co wymaga zarówno od dyrygenta, jak i całego zespołu wyjątkowej precyzji w kształtowaniu brzmienia. Zaproponowane przez kompozytora tempo „Very Slow and Sustained”, ulegające jedynie incydentalnym zmianom, a także wskazówki wykonawcze, takie jak „slower still”, czy fermaty z precyzyjnym oznaczeniem długości ich trwania (np. „10 extra seconds”) wymagają od dyrygenta niezwykle konsekwentnego zarządzania czasem. Mgr Mackiewicz z wyczuciem zbudował tę powolną narrację, w pełni zgodną z intencjami kompozytora. Co ważne, dzięki bardzo dobremu smyczkowaniu brzmienie zespołu jest adekwatne do zapisanej, bardzo wymagającej dynamiki. Orkiestra brzmi spójnie w każdej dynamice, w tym na długich, stojących dźwiękach, nad których zmienną intensywnością dyrygent świetnie zapanował. Dzięki tym zabiegom kompozycja nabiera różnorodnych barw i brzmi bardzo interesująco.

Kolejną kompozycją, której wykonanie składa się na oceniane dzieło artystyczne jest *Verlangen na orkiestrę smyczkową op. 28* z 2009 roku. Utwór, podobnie jak poprzednio omawiany, charakteryzuje się spokojnym, powolnym tempem (andante comodo), ale jakże inna jest jego strona wyrazowa, pełna różnorodnych napięć, na wskroś emocjonalna. I właśnie świadomie budowane przez dyrygenta emocjonalne napięcia i ich rozładowania stanowią o sile tego wykonania. Prezentując *Verlangen* mgr Mackiewicz potwierdził swoją umiejętność budowania

interesującej muzycznej narracji, popartej dobrym panowaniem nad przebiegiem czasu, skutecznym realizowaniem zmian dynamicznych i wyczuleniem na rodzaj brzmienia. Jedynie w niektórych fragmentach nagrania odniosłem wrażenie zbyt dużej dominacji nisko brzmiących instrumentów, szczególnie wiolonczel, w stosunku do skrzypiec, ale prawdopodobnie wynika to z samej instrumentacji, w której kompozytor podzielił skrzypce na trzy sekcje, przez co mogą one brzmieć nieco słabiej. W przedstawionym do oceny nagraniu dostrzegłem również dwie niewielkie różnice w stosunku do zapisu partytury – w partii kontrabasów nie słychać wejścia 5 taktów przed literą K, a dopiero na dwa takty przed tą literą, z kolei na dwa takty przed literą N pojawia się tremolo, którego brak w zapisie partytury. Być może obecny na koncercie (i na próbie) kompozytor zasugerował zmiany, ale w opisie brak informacji na ten temat.

Kompozycją zamykającą całość cyklu stanowiącego dzieło artystyczne jest *Oktet op. 32*, wykonany przez orkiestrę kameralną w składzie: klarnet, fagot, waltornia oraz kwintet smyczkowy. Utwór z 2013 roku składa się z dwóch części zatytułowanych *Overtura* oraz *Cafe Serenade*. Nie mam przekonania do potrzeby wykonania tego utworu w wersji na większy, niż w solowej obsadzie kwintet smyczkowy, bowiem w moim odczuciu utwór przez taki zbieg nieco traci na „lekkości”. Dzieło zostało wykonane z pełnym poszanowaniem zapisu partytury, z właściwie dobraną artykulacją i z dobrym rozplanowaniem struktury agogicznej. Dyrygent też w zgrabny sposób traktuje specyficzny i nieco manieryczny zabieg kompozytora, polegający na umieszczaniu fermat na początku wybranych grup rytmicznych. Najwięcej moich wątpliwości budzi dynamika, a ściślej mówiąc proporcje brzmieniowe. W wielu momentach klarnet, a czasem też waltornia, brzmią zbyt głośno w stosunku do skrzypiec, i to pomimo zwielokrotnionej obsady kwintetu. Tracą na tym momenty dialogów, zwłaszcza pomiędzy klarnetem a skrzypcami pierwszymi. Prawdopodobnie wynika to nie tyle ze źle dobranego poziomu dynamiki poszczególnych partii, ile ze sposobu ustawienia mikrofonów do nagrania.

Całość dzieła artystycznego, składającego się z czterech kompozycji Ernesto Ferreriego to interesująca, oryginalna i spójna prezentacja. Daje się w niej odczuć dojrzałe, świadome i przemyślane podejście do materiału muzycznego. Nagrania potwierdzają pewność poczynań kandydata, jego umiejętność kształtowania ciekawej narracji muzycznej oraz właściwy dobór środków do zrealizowania zamierzonych działań. Warto podkreślić dobre przygotowanie muzyków obu zespołów, pamiętając że mamy do czynienia z nagraniami koncertowymi, które jak wiadomo nie zawsze bywają perfekcyjne. Fakt, że do oceny został przedstawiony jedynie materiał dźwiękowy, pozbawiony warstwy wizualnej, nie pozwala mi odnieść się wprost do zastosowanych przez mgr. Mackiewicz elementach techniki dyrygenckiej, czego żałuję, aczkolwiek końcowy efekt

artystyczny skłania mnie do konkluzji, że zastosowane środki były właściwe i skuteczne. Biorąc pod uwagę powyższe, oceniam przedłożone dzieło artystyczne pozytywnie.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Opis dzieła artystycznego został przygotowany przez mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza zgodnie z wymogami ustawy w dwóch wersjach językowych, czyli w języku polskim i w języku angielskim. Obie wersje tekstowe są niemal tożsame pod względem treści. Różnice zostaną wskazane w poniższym omówieniu. Dokument zawiera 74 strony tekstu w wersji polskiej, a w anglojęzycznej 78. Opis dzieła artystycznego został zatytułowany „*Opus Harmonicum. Ernesto Ferreri — Cztery utwory na orkiestrę smyczkową i kameralną*”. Autor podzielił tekst na pięć rozdziałów, poprzedzonych stroną tytułową, wykazem utworów stanowiących dzieło artystyczne oraz spisem treści. Po rozdziale piątym autor umieścił dwustronicowy tekst „Zagadnienia wykonawcze w utworach Ernesto Ferreri” (pisownia oryginalna), krótkie podsumowanie oraz bibliografię.

Treść jednostronicowego wstępu ma charakter osobistej wypowiedzi, w której autor uzasadnia swoje zainteresowanie twórczością Ernesto Ferreriego. Głównym przesłaniem jest tu chęć zapoznania polskich odbiorców z dziełami tego kompozytora. Znacznie więcej informacji o samym twórcy uzyskujemy w Rozdziale I, zatytułowanym „Sylwetka kompozytora”. Autor podzielił treść tego rozdziału na: opis twórczości nowojorskich kompozytorów w latach 80-tych dwudziestego wieku, życiorys Ferreriego, jego edukację i inspiracje. Treść dopełnia krótki podrozdział „Neoklasyczny charakter twórczości”, a całość zamyka wykaz skomponowanych przez tego artystę utworów, z uwzględnieniem składów wykonawczych i stylów w jakich kompozycje te zostały napisane.

W Rozdziale II autor omawia *Symfonię na smyczki op. 7*. Podaje genezę powstania utworu, stosunkowo płynnie przechodząc do omówienia budowy dzieła. Analiza, jaką autor przedstawił w zatytułowanym dość ogólnie podrozdziale „Analiza Symfonii” ogranicza się w zasadzie do zbadania budowy formalnej kompozycji, dlatego uważam, że zrezygnowałby zasygnalizować ten fakt już w tytule podrozdziału. Analiza ta została przeprowadzona skrupulatnie i jest ona bardzo czytelna. Pomocnym materiałem jest umieszczona w opisie partytura, uzupełniona wieloma adnotacjami, zaznaczonymi bezpośrednio w tekście muzycznym, przez co stosunkowo łatwo możemy zbadać strukturę dzieła. W polskiej wersji opisu dzieła partytura symfonii zawiera dodatkowo odręcznie wpisane numery taktów, co nie występuje w wersji anglojęzycznej.

Choć Rozdział III dotyczy niemal wyłącznie kompozycji *Hymnus ad Cosmos op. 25*, to autor w pierwszych zdaniach odwołuje się do rozwoju stylistyki kompozytora, po czym dopiero następuje omówienie wspomnianej kompozycji w formie opisu charakteru utworu i krótkiego przedstawienia struktury dzieła. Tu również została zamieszczona pełna partytura, uzupełniona licznymi, czytelnymi i pomocnymi adnotacjami.

Verlangen na orkiestrę smyczkową op. 28 jest przedmiotem dociekań autora w Rozdziale IV. Opis utworu został poprzedzony cytatem z wypowiedzi kompozytora, co pozwala nam spojrzeć na tę kompozycję nie tylko od strony wykonawczej, ale również z uwzględnieniem intencji twórczych kompozytora. Po dość zwartym opisie utworu przedstawiona została, cytuję: „Krótka analiza struktury motywicznej i formalnej”. Niestety, dodana do tekstu partytura nie jest pełna, bowiem kończy się na takcie 149 (brakuje ostatniej strony). W angielskiej wersji opisu ten problem nie występuje, tam partytura jest kompletna.

Struktura Rozdziału V, poświęconemu *Oktetowi op. 32*, jest identyczna jak w Rozdziale IV. Opis rozpoczyna się cytatem z wypowiedzi kompozytora, po czym następuje „Opis dzieła” oraz „Krótka analiza struktury motywicznej i formalnej”. Zgodnie z przyjętym schematem tekst uzupełniony został kopią pełnej partytury omawianej kompozycji.

Podsumowując treść rozdziałów II – V należy podkreślić praktyczną wartość zaproponowanego opisu, dzięki któremu omawiane kompozycje stają się bardziej dostępne, czytelne i zrozumiałe, nie tylko dla potencjalnego odbiorcy, ale również dla przyszłych wykonawców. Cennym i pomocnym zabiegiem było też dodanie do partytur wyraźnych adnotacji, zarówno tekstowych, jak i graficznych.

W przeciwieństwie do sposobu przedstawienia istotnych treści w omawianych powyżej rozdziałach, fragment pracy dotyczący problemów wykonawczych został w moim odczuciu potraktowany zbyt pobieżnie, a przede wszystkim opisany zbyt chaotycznie. Już pierwszy akapit tekstu zatytułowanego „Zagadnienia wykonawcze w utworach Ernesto Ferreri” (pisownia oryginalna) wnosi kompletną niepewność co do intencji przekazu autora, dotyczącego tak wielu zróżnicowanych problemów na raz, że trudno odnaleźć myśl przewodnią. Logika doboru treści w kolejnych akapitach również pozostawia wiele do życzenia. Autor z pewnością ma ciekawe spostrzeżenia dotyczące problemów wykonawczych, ale przedstawia je w sposób bardzo nieusystematyzowany.

Wieńczące pracę „Podsumowanie” zostało skonstruowane na tak wysokim poziomie ogólności, że z mojego punktu widzenia nie wnosi wiele do przedłożonego opisu dzieła.

Bibliografia składa się z 29 pozycji, z czego zdecydowana większość to źródła internetowe, opatrzone prawidłowo adresami stron internetowych oraz datami dostępu. Jako pozycje 8. i 9. zostały wskazane rozmowy z Ernesto Ferrerem, z których pochodzą cytaty użyte w opisie, ale brakuje dokładnej informacji o sposobie publikacji, czy innego rodzaju archiwizacji tychże rozmów.

Całość pracy jest przejrzysta w układzie, przypisy zostały opracowane prawidłowo, a dodane do spisu treści łącza, przekierowujące bezpośrednio do konkretnego interesującego nas fragmentu tekstu, są bardzo pomocne. Pomimo tego, że opis dzieła nie ma z założenia charakteru stricte naukowego, to odwołując się do zapisu ust. 1. Art. 187 ustawy, w rozprawie należy zaprezentować „...ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie....”. Z mojego punktu widzenia powinno zrobić się to w sposób możliwie precyzyjny i logiczny, unikając uogólnień i biorąc pod uwagę znaczenie i wagę każdego słowa, czy sformułowania. Niestety, w przedłożonym opisie zbyt ogólnych, czy mało precyzyjnych sformułowań jest wiele. Przykładowo, nie wiem co wnosi do treści zdanie, cytuję: „Utwory Ernesto Ferreri wymagają przemyślenia strony wykonawczej.” (str. 70 opisu w polskiej wersji językowej). Od razu nasuwa się pytanie o utwory, które nie wymagają przemyślenia. Pisząc o latach 80-tych autor nie dodał, że chodzi o wiek XX, co dziś wydaje się oczywiste, ale po latach będzie uznane za niedopatrzenie. Omawiając treść fragmentu dotyczącego zagadnień wykonawczych wspomniałem już o dość niejasnej logice omawiania poszczególnych problemów. Tego typu przykładów można odnaleźć w opisie dzieła dużo więcej. Nie ukrywam, że analizując treść opisu częściej korzystałem z wersji w języku angielskim, w której wiele sformułowań brzmi bardziej naturalnie, niż w wersji polskiej, gdzie niezręczności językowych, czy wręcz błędów stylistycznych jest bardzo dużo.

Podsumowując, pomimo niedoskonałości językowych i logicznych, przedłożony opis dzieła artystycznego zawiera bardzo wiele istotnych z punktu widzenia wykonawczego informacji, zwłaszcza w dobrze opracowanych rozdziałach II – V. Dokonując analiz formalnych oraz opisując wiele szczegółów dotyczących wykonywanych kompozycji, jak i ich autora mgr Mackiewicz wykazał się kompetencjami w zakresie ogólnej wiedzy teoretycznej. I choć nie dokonał tego z muzykologiczną precyzją, to raz jeszcze pragnę podkreślić praktyczny wymiar tej pracy, cenny dla przyszłych wykonawców. Biorąc pod uwagę powyższe, opis dzieła artystycznego oceniam pozytywnie.

Konkluzja z uzasadnieniem

Przedłożoną mi do recenzji rozprawę doktorską, stanowiącą dzieło artystyczne opatrzone opisem w języku polskim i w języku angielskim oceniam pozytywnie.

Uceniane dzieło artystyczne w formie dźwiękowego zapisu cyfrowego koncertowego wykonania czterech kompozycji Ernesto Ferreriego stanowi oryginalne dokonanie artystyczne. Należy podkreślić, że wykonanie *Symfonii na smyczki op. 7* było światowym prawykonaniem, a koncertowa prezentacja pozostałych trzech kompozycji stanowiła pierwsze polskie wykonanie tych dzieł. Dobry poziom wykonawczy potwierdza kwalifikacje kandydata do kierowania zespołami, jak również jego umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej.

Opis dzieła artystycznego wykazuje ścisły związek z zaprezentowanym dziełem, a jego treść, choć niedoskonała w zakresie warstwy językowej, jest merytorycznie poprawna. Wielowątkowe ujęcie zagadnień związanych z samym dziełem, jak i z jego wykonaniem odzwierciedla dobry poziom ogólnej wiedzy teoretycznej kandydata w dyscyplinie.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. Z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku o dopuszczenie Pana mgr. Adriana Sylwina Mackiewicza do dalszych etapów postępowania doktorskiego, zmierzających do uzyskania stopnia doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

Lublin, 16 lutego 2026r.